

Vereniging voor Natuurbescherming Zuidwolde en Omgeving

NATUURGENOTEN

No. 63
oktober 2021

Winterprogramma 2021-2022

Natuurlijk Zuidwolde

Waar zijn de
dagvlinders gebleven?

VERENIGING VOOR NATUURBESCHERMING ZUIDWOLDE E.O.

Bestuurssamenstelling:	Van de voorzitter	4
Voorzitter:	Zoekplaatje	4
Dhr. Joop Verburg	Natuurlijk Zuidwolde	5
Waardeel 4, 7921 WG Zuidwolde	Bestuurszaken Natuurvereniging	14
Tel. 0528373131	Contact en overleg met de gemeente	15
Penningmeester:	Schoolkinderen in de Vlindertuin	16
Dhr. Geert Smid	Werkgroep jeugd	16
Willem moesweg 15, 7924 PA	Zwaluwtuif op zonne-energie	18
Veeningen	Broedresultaten 2021 Torenvalkenkasten, IJsvogel-	
penningmeester@	wand Takkenhoogte en Oeverzwaluwwand Takken-	
natuurverenigingzuidwolde.nl	hoogte en Veeningerplas	18
Lid van bestuur:	Torenvalkenkast nabij oostelijk deel	
Dhr. Wolter Moorman	Steenbergerweg Zuidwolde vervangen door nieuwe	
Linieweg 13, 7921 VK Zuidwolde	kast	19
Tel. 0528372744	Steenuilwerksgroep	20
Lid van bestuur + bezorging:	Winterprogramma 2021/2022	22
Mevr. Wilma Huiskes	Kerkuilenwerksgroep	24
Drift 1, 7921 ES Zuidwolde	Plantenwerksgroep	25
Tel. 0528373125	Japanse duizendknoop	26
Lid van bestuur en notulering:	Waar zijn de dagvlinders gebleven?	27
Mevr. Tineke Bos	De Vlindertuin in 2021	28
Boerveldweg 7, 7934 TH Stuifzand	In Uffelte de Rouwmantel	29
Tel. 0653872049	Dagvlinders in Kerkenveld	30
Lid van bestuur Redactie nieuwsbrief	Het Vlinderommetje	30
Dhr. Carl Maurits	Belevenissen bij het Vlinderommetje	31
Email: carlgem@gmail.com	Nachtvinders	32
Tel. 0630699248	Steun voor Bijenprojecten	34
Lid van bestuur:	Zandbijwaaiertje op Vroege zandbij	35
Anneke van Baal	Vreemd bezoek in nieuwe demonstratiekast	
Email: amvanbaal@gmail.com	voor bijen	36
Lid van bestuur:	Mieren	37
Albert Heere	Eten en gegeten worden	38
Email: albertheere@gmail.com	Spiegeltje, spiegeltje.....Goudwesp	39
Vormgeving en opmaak:	Baby-dassen	39
Dhr. Henk Bosma	Landschapsbrigade Zuidwolde (Werkgroep	
Hazenpad 1, 7927 PG Alteveer	Landschapsbeheer)	40
Tel. 0528362001	Ecoduct Suthwalda blijft ook over het eerste	
Foto's van Joop Verburg, tenzij anders	halfjaar van 2021 bekeken een zorgenkindje,	
vermeld	i.t.t. ecoduct Stiggeltje	41
	Zorgzaamheid	42
Omslagfoto: Jonge grauwe Klauwier (foto		
Albert Pol)		

Van de voorzitter

2020-2021: een periode waarin weinig door onze vereniging is georganiseerd. Ook een periode waarin door het bestuur niet fysiek is vergaderd en al het overleg per mail ging. (dat ging overigens best goed) Toch bleef de vereniging leven. Natuurgenoten en de maandelijkse nieuwsbrieven hielden onze leden op de hoogte van de ontwikkelingen. Het doorgaan van de vereniging bleek vooral door de activiteiten van de werkgroepen, de aanleg van de nieuwe lus aan het Vlinderommetje met heel veel vrijwilligerswerk, de vele vormen van overleg met allerlei instanties, maar vooral de stroom aan meldingen die leden en niet-leden ons stuurden van dingen die in de natuur waren opgevallen of die ze hadden gefotografeerd. Deze Natuurgenoten is daar ook een duidelijke afspiegeling van met veel berichten over waarnemingen.

Verder in Natuurgenoten een verslag van de afname van dagvlinders. Je kunt dat gerust dramatisch noemen. Er het blijft daar niet bij want ook bij de bijen zie ik een duidelijke verandering. Het lijkt wel of de natuur steeds onevenwichtiger wordt waarbij allerlei soorten binnenkomen die zich snel vermeerderen, weinig vijanden hebben, en vaak veel schade aanrichten onder inheemse soorten. Bekend voorbeeld is natuurlijk de Japanse duizendknoop, maar ook een invasieve soort de Amerikaanse rivierkreeft, die de waterfauna ernstig bedreigt, is zo 'n voorbeeld. Uiteindelijk zou de natuur wel een oplossing vinden voor deze problemen, maar dat duurt heel veel jaren en intussen zitten wij met de brokken.

Zijn er dan helemaal geen lichtpunten? Natuurlijk wel. De Nachtegaal broedde weer succesvol bij de Vlindertuin. Er was een jonge Grauwe klauwier in het Steenberger Oosterveld. We zagen en hoorden veel over Koninginnenpages, die menig hart gestolen hebben. Het Vlinderommetje is nog nooit zo druk gebruikt als dit jaar en er zijn veel mensen die de eigen natuur (her)ontdekt hebben. Laat niet alleen bij ons maar ook bij nog veel meer politici en bestuurders doordringen dat NATUUR ons belangrijkste werelderfgoed is en dat we die moeten beschermen; kost wat kost!

Joop Verburg, uw voorzitter

Zoekplaatje

Wat kan dit toch zijn? Wilt u de oplossing weten? Kijk dan op onze website www.natuurverenigingzuidwolde.nl op de homepage bij "Zoekplaatje". Vanaf eind oktober 2021 kunt u de oplossing daar vinden.

Natuurlijk Zuidwolde

Het eerste bericht dat ik kreeg na het vorige nummer van Natuurgenoten was een echte voorjaarsbode. De zoekende bij bij de stralende krokussen van Bart Pijper was een indrukwekkend voorjaarsbeeld.

Bij bezoekt krokus (Foto: Bart Pijper)

Niemand kon toen weten dat we een heel ander jaar tegemoet zouden gaan dan de twee voorgaande. Geen zomerhitte, geen droogte; integendeel veel regen -vraag maar aan de Limburgers- en vaak temperaturen aan de lage kant. Maar er viel genoeg te beleven en ik heb van veel kanten berichten en foto's gekregen. Harriet Pelsers stuurde bericht dat bij haar aan de Kerkweg Groot hoeftblad zo prachtig in bloei stond en dat er veel bijen op zaten. Het bleken allemaal Honingbijen en de plaatjes die ik kon maken waren heel mooi.

Groot hoeftblad FLORON

Ook al supervroeg bloeit de Kraaiheide. De mannelijke meeldraden zijn

al in februari/maart te zien en het is leuk om op de Wildenberg die plantjes te bekijken en gelijk te genieten van schapen op de hei.

Kraaiheide

Vogelverhalen

Van meer kanten kreeg ik mails dat de nestkasten veel minder bezet waren dan voorgaande jaren. Dat gevoel heb ik zelf ook wel maar want ook bij ons zijn veel kastjes leeg gebleven. Niettemin kreeg ik leuke berichten over nestelende vogels. Ik kreeg van Lianne Zwijnen een paar foto's van geschildre takken waarbij ze gezien had dat Pimpelmezen er verantwoordelijk voor waren. De mezen namen de schilletjes mee en het kan haast niet anders dan dat ze dat gebruikten voor hun nest. Nooit geweten.....

Pimpelmees schilt tak kaal (Foto: Lianne Zwijnen)

Lyda Klaassen berichtte ook al over bijzonder nestmateriaal. Ze hoorde getik in de schuur en zag hoe een Boomkruiper vezeltjes plukte uit de kunsthout golfplaten. Dat vogels allerlei materiaal voor hun nesten gebruiken bleek ook

Boomkruiper (Foto: Lyda Klaassen)

een week later toen ze een Heggenmus zagen met zijn snaveltje vol met haar van haar partner Gerhard, dat zij voor de grap in een holletje van een boomstronk had gestopt na de knipbeurt. Arjen van den Hoek stuurde foto's van Appelvinken in zijn achtertuin.

Appelvinkenvrouw voedt jong (Foto: Arjen van den Hoek)

Gerry de Lange stuurde een foto van 2 Mandarijneenden die hij zag bij de vijver op het terrein van Buning waar de nieuwe lus van het Vlinderommetje over loopt.

Mandarijneenden (Foto: Gerrie de Lange)

Opnieuw Lyda Klaassen stuurde een fraaie foto van een Goudvink. Die was per ongeluk in hun kas terecht gekomen maar werd pas vrijgelaten nadat hij netjes geposeerd had.

Goudvink (Foto: Lyda Klaassen)

Voor het eerst stuurde de fam. Datema een foto. Dat was van een Zwarte roodstaart die bij hun huis aan de Willem Moesweg was neergestreken. Ze waren verbaasd over het mopperend gekwetter van deze vogel en genoten van de opvallende oranje staart.

Zwarte roodstaart (Foto: fam. Datema)

Johan van Arragon meldde enthousiast dat hij voor het eerst een Beflijster had gezien en nog wel in zijn eigen tuin. Dat is nog eens geluk! De foto geeft hem helemaal gelijk maar is wel van erg grote afstand genomen.

Intussen vertelde Metske van der Maar eind april dat hij bij de begraafplaats de Nachtegaal had gehoord. Onze hoop dat hij ook dit jaar terug zou komen werd helemaal vervuld toen een paar-tje Nachtegelen opnieuw het bosje bij de Vlindertuin uitkoos om te broeden. Ik heb eind begin juni verschillende keren de jongen gezien dus het broeden was succesvol.

Jonge nachtegaal bij Vlindertuin

Opnieuw Lyda stuurde een mooie foto van de Bonte vliegenvanger -een mannetje- voor de ingang van een mezenpot aan de muur. De vliegenvanger vond het kennelijk ook een mooie nestplaats.

Bonte vliegenvanger (Foto: Lyda Klaassen)

Ook bij ons in de tuin broedde een paar-tje Bonte vliegenvangers. Het kastje hang anderhalve meter van het voorraam dus ik kon op mijn gemak bekijken wat er gebeurde toen de jongen eenmaal uitgekomen waren.

Bonte vliegenvanger (V)

Ik heb een kwartiertje tijd genomen om te kijken. Ik zag alleen het vrouwtje voedsel brengen maar dat deed ze in een ongelooflijk tempo. Iedere 12 se-

conden kwam zij voedsel brengen. Op de foto kun je zien dat ze een Langpootmug en een Rozenkever in de snavel heeft. Bij 1 op de 5 voedingen brengt ze ook nog een "luier" (pakketje poep) naar buiten. Onvoorstelbaar zoveel toewijding!

Een andere vliegenvanger, de Grauwe vliegenvanger, broedde in de tuin bij Carl Maurits, één van onze bestuursleden. Het paartje had een lege pindakaaspothouder als nestplaats gekozen. Op de foto van het vrouwtje zie je dat ze een Citroengele pendelzweefvlieg in de snavel heeft. (de wespenkleuren hebben de zweefvlieg in dit geval niet kunnen redden).

Grauwe vliegenvanger (Foto: Carl Maurits)

Arie-Leen van Schoonhoven was superblij dat hij bij zijn huis eindelijk ontdekte welke vogel zo'n bijzonder jodelend geluid maakte. Het was de Wulp. Die maakt inderdaad een intrigerend geluid en het dan een openbaring wanneer je ontdekt welke vogel dat doet.

Op 14 april zag ik bij het natuurerrein van Buning (Ekelenbergweg) de Kleine plevier. Het nieuw ingerichte natuurgebied is een ideale biotoop om te broeden voor deze vogel. Jan en Wilma Huiskes hebben dikwijls gekeken en op een gegeven moment hebben zij inderdaad een nestje met 4 eieren gevonden. Wilma heeft mij het nest laten zien. Hoewel ze wist waar het was was het toch moeilijk om te vinden. De grote verrassing was dat 3 van de 4 eitjes al uitgekomen waren. Een van de jongen was nog nat, maar alle drie ver-

borgen zij zich door zich plat tegen de grond te drukken. Ze waren tegen de stenige ondergrond nauwelijks te zien. Wat bijzonder om dat mee te maken.

Kleine plevier

Kleine plevier jongen en ei

Een nog zeldzamer ontmoeting had Bram Luten. Hij maakte 's morgens vroeg zijn gebruikelijke wandeling met de hond over het landgoed achter zijn huis toen hij plotseling een paar vogels op zag vliegen waarbij 1 van de vogels zich slepend over de grond verplaatste zoals ouderdieren dat doen wanneer hun jongen in gevaar zijn. Hij meende dat het een Houtsnip was, maar zeker was hij er niet over. De volgende dag was hij natuurlijk attent en ongeveer op dezelfde plek vlogen 5 vogels fladderend op, waarbij ook nu een oudervogel het zelfde gedrag vertoonde alsof hij gewond was. Nu zag Bram duidelijk dat het een Houtsnip was. De Houtsnip had dus op zijn landgoed 4 jongen uitgebroed en Bram was terecht verrukt van deze gebeurtenis.

Houtsnip (Foto: Arjen van den Hoek)

Albert Pol ontmoette een Grauwe klauwier dicht bij zijn huis aan de Oosterveg tegen het Steenberger Oosterveld aan. Het bleek te gaan om een juveniele vogel; een jong dus en het lijkt er op dat ook in het Steenberger Oosterveld door de Grauwe klauwier succesvol is gebroed. Zijn foto staat voorop dit blad.

Tenslotte de Uilen.

Al vroeg kreeg ik van veel kanten te horen dat de Bosuil riep. Sommigen beweerden zelfs dat ze er niet van slapen konden. Nynke Lip belde dat achter haar huis in een oude eik een Bosuil broedde. Ik ben er geweest en was eerst bij de burens. Die hadden een bosuilenkast achter het huis hangen, dus het leek mij waarschijnlijker dat hij daarin zou zitten, maar bij Nynke heb ik de boom gezien en op haar advies klopte ik tegen de boom en prompt vloog er een Bosuil uit. Later stuurden Tijn Blijleven en Miriam Streutker een foto van een bijna volwassen Bosuil die op de grond naast het pad in het Faliërbos zat.

Bosuיל (Foto: Miriam Streutker)

Het was een mooie zondag dus de uil trok veel bekijks. Al in maart kreeg bericht van de familie Lodewijk. Zij wonen aan de Noorderesweg en midden in die woonwijk zat een Ransuil in de berkenboom achter hun huis. Ook die zal ergens in de buurt gebroed hebben. Ook van Lyda Klaassen kreeg ik een foto van een jonge Ransuil. Verhalen over de Steenuilen en Kerkuilen in de omgeving zijn te lezen bij de betreffende werkgroepen

Ransuil (Foto: Lyda Klaassen)

Vlinders en andere insecten

Al vroeg in het jaar waren Citroenvlinders te zien. Sinie de Jonge zag een Citroenvlinder zonnen op de Wildenberg. Dat leek een bromvlieg wel een mooi plekje om te zonnen en die nam plaats op de vleugels van de Citroenvlinder.

Citroenvlinder met Bromvlieg

Die liet hem maar begaan: Mooie samenleving. Hero Moorlag maakt foto's bij zijn huis van Distelvlinders. De ene was duidelijk een versleten exemplaar die wellicht de langre reis uit Marokko al had gemaakt en hier al voor nageslacht had gezorgd. De ander was een fladdervers exemplaar. Dus een vlinder van de nieuwe generatie. Mooi om ze naast elkaar te zien.

Distelvlinder (foto: Hero Moorlag)

Martin Beekwilder uit kerkenveld maakte in zijn omgeving ook mooie foto's van dagvlinders. Ze zijn bij waarnemingen op de website te zien. Zelf was hij erg blij dat hij voor het eerst de Eikenpage zag en kon fotograferen.

Eikenpage (Foto: Martinn Beekwilder)

Speciale aandacht voor de Koninginnenpage.

In het weekend van 13 augustus kreeg ik van 5 kanten bericht over deze schitterende dagvlinder. Corina Luiten berichtte het namens haar dochter van 9 jaar. Geert Smid zag ze in zijn tuin in Zuidwolde en ziet het als een aanvullend gevolg van de klimaatverandering. Peter van Dijk zag ze ook vorig jaar al en nu lette hij op en zag de Koninginnenpage eitjes leggen op de Venkel. Op de foto kun je (heel klein) het ronde gele eitje zien. Lyda Klaassen vertelde dat het "Hare majesteit" de Koninginnenpage behaagd had om ook in haar tuin eitjes te leggen op

de Venkel. Klara Dam zag ook de Koninginnenpage voor het eerst en was super enthousiast. Ze noemde het het mooiste dier dat ze ooit had gezien...

Koninginnenpage ei (Foto: Peter van Dijk)

Rups van Koninginnenpage op Venkel

Koninginnenpage (Foto: Natascha Verra)

In juli zag Astrid Willemsen een Grote weerschijnvlinder bij de Wildeberg. Dat is een zeldzame soort en een indrukwekkend grote vlinder. Ze zag hem eerst op het pad maar even later ging hij "drinken" op een verse keutel. Vlinders hebben bij warm weer behoefte

aan mineraalrijk water en zuigen dat vaak op uit keutels of plasplekken.

Grote weerschijnvlinder (Foto: Astrid Willemsen)

Ook nachtvinders zijn gezien en een van de leukste is de Kolibrievlinder. We zagen hem dit jaar in de Vlindertuin en ook Lyda Klaassen zag hem in haar tuin en kon een foto maken. Dat is niet gemakkelijk want de Kolibrievlinder staat heel even stil in de lucht, drinkt met zijn superlange roltong wat nectar en gaat dan als een schicht naar de volgende bloem.

Kolibrievlinder (Foto: Lyda Klaassen)

Een andere nachtvlinder is de Pinksterbloemlangsprietmot. Er zijn verschillende soorten langsprietmotten en vooral de Smaragdlangsprietmot was dit jaar veelvuldig te zien. Ook de Geelbandlangsprietmot vertoonde zich bij de Vlindertuin, maar de Pinksterbloemlangsprietmot op de Pinksterbloem, dat is toch wel een apart plekje waard. Ook zag ik bij ons tegen de muur een Gewone zakdrager.

Pinksterbloemlangsprietmot

Gewone zakdrager rups

Dat klinkt wat tegenstrijdig alsof een zakdrager gewoon is, maar de Gewone zakdrager is wel de meest algemene zakdrager. De rupsen van deze nachtvinders maken een omhulsel van verschillende materialen en als rups bewegen ze zich met dat omhulsel voort. Ook verpoppen ze in die "zak". Meestal vindt je een pop, maar op de muur zat een rups en je kunt de kop en de pootjes op de foto zien.

Helmkruirups (Foto: Henk Bosma)

Olifantsrups van Groot avondrood (Foto: Henk Bosma)

Francien Thijs en Henk Bosma vermeldten de rups van de Helmkruidvlinder. Het is een prachtige rups die leeft van de plant Knopig helmkruid. Ook al bijzonder van vorm en tekening is de nachtvlinder Wapendrager. Die lijkt wel

op een afgebroken takje. Heel moeilijk te vinden ondanks zijn schoonheid. Alby Vos stuurde er een foto van.

Wapendrager (Foto: Giny Borger)

Ook van de rups van Groot avondrood maakte Henk Bosma een prachtige foto.

Andere insecten zag ik vooral in en rond de Vlindertuin. Een prachtige verschijning is de Kegelbijvlieg: één van de vele soorten zweefvliegen. De Gewone wegwes is een soort spinrendoder. De vrouwtjes graven een gaatje in de grond. Daarna gaan ze op spinnenjacht en slepen de verlamde prooi naar dat gaatje, proppen hem er in, leggen er een eitje op en maken het gaatje weer dicht. Met hun achterlijf stampen ze de grond nog een beetje aan. Ziezo; red je maar! Emmo de Groot zag er een op de Wildenberg. En hij zag juist dat er een spin gevangen werd. Hij maakte snel een foto zodat wij het met eigen ogen kunnen zien.

wegwes met prooi (foto: Emmo de Groot)

Een kever die je ook met eigen ogen kunt zien, maakt dat wel heel moeilijk.

Schildpadtor

De Schildpadtor verbergt zijn hele lichaam met poten en al onder een groen schildje. Wanneer die op een blad zit is hij vrijwel onzichtbaar. De kleur van je omgeving aannemen is een manier om te overleven.

Vuurwants op voorjaarsganzerik

Hoe anders is dat bij de Vuurwants die je overal bij de Vlindertuin kunt vinden. knaloranjerood met zwarte stippen maakt hem juist opvallend. Maar die opvallende kleuren kunnen juist weer als een waarschuwing voor vijanden gelden.

Zoogdieren

Ik kreeg van Arjen van den Hoek foto's die hij in zijn tuin maakte van een Eekhoorn.

Eekhoorn (Foto:Arjen vd Hoek)

Eekhoorn (Foto's:Arjen vd Hoek)

Voor al leuk omdat het een beeld geeft van een Eekhoorn die nestmateriaal verzamelt. Arjen schrijft er over: "Afgelopen week was er een Eekhoorn bij ons bezig om mos uit ons gras te verzamelen. Met een bek vol mos klimt hij zo de boom in. Het nest zit in de den bij ons voor in de tuin. Ze zijn zo watervlug, dus een aardige foto maken valt niet mee. Hij of zij verzamelt ook schors van een dode eikentak". Leuk om zulke foto's en zo'n verhaal te krijgen. Van Albert Dragt kreeg ik een foto van een Grootoorvleermuis. Die vond hij toen hij een dekzeil opruimde waaronder het hout lag dat hij had klaarliggen voor de ombouw van nieuwe borden bij het Vlinderommetje.

Grootoorvleermuis (Foto: Jikke Dragt)

Over Dassen kreeg ik verschillende berichten en films. Frits Kruizinga stuurde een film en ook Albert Pol filmde een Das terwijl hij nestmateriaal naar het sleepte. Koen Deuze stuurde een filmpje waarop te zien is dat een Das probeert onder het raster door te graven om de N48 over te steken. Gelukkig mislukte zijn poging en suk-

kelde hij weg. Het raster staat er dus niet voor niets. In augustus stuurde Frits ook nog een film met overzicht van de mooiste beelden van Dassen dit jaar. De film is via onze website (werkgroep zoogdieren te zien). Ook kun je een film zien die Lianne Zwijnen maakte van Steenmarters in haar tuin. Het zijn dieren die veel overlast bezorgen, maar wanneer je ze bezig ziet is het toch fascinerend.

Adder (Marinus Jonkman)

Marinus Jonkman stuurde een foto van een Adder die hij zag liggen zonnen bij ecoduct Suthwalda.

Henk Bosma zag een Adder aan het eind Fietspad vlak voor het Ecoduct.

Adder (Foto: Henk Bosma)

Jan van den Hoek fotografeerde in Linde een paddenstoel die er meer uit ziet als een kapot balletje. Het is de Rode kelkzwam die bij ons best zeldzaam is.

Rode kelkzwam (Foto:Jan van den Hoek)

Tot slot een Teek. Dat is geen insect maar hij hoort bij de spinachtigen (8 poten). Ik vond er een op het pad in Seenberger Oosterveld. Als een knikker zo groot en totaal hulpeloos omdat hij met zijn poten lang niet eens meer bij de grond kan komen. Volgezogen is hij van het dier dat hij uitgezogen heeft -gastheer tegen wil en dank- op de grond gevallen en ligt daar nu om eitjes te leggen. Dat kunnen er duizenden zijn, maar de meeste larven komen om omdat ze geen gastheer vinden.

Teek

Heel veel meldingen dus deze keer en ik ben er blij mee. Het laat zien dat veel van onze leden oog hebben voor hun omgeving en dat ze dat kunnen vastleggen en willen delen met ons allemaal. Iedereen die meedeeld dus hartelijk dank.

Stuur ook gerust een melding naar info@natuutverenigingzuidwolde.nl.
Joop Verburg, Natuutvereniging Zuidwolde

Bestuurszaken Natuurvereniging

Gedurende de lange CORONA-tijd dat we alleen via de mail contact hadden met af en toe een één op één contact, is er binnen het bestuur een en ander veranderd. U weet al dat Anneke van Baal en Albert Heere inmiddels tot het bestuur zijn toegetreden. Germa Kitslaar heeft om zuiver persoonlijke reden afscheid van het bestuur genomen. We willen haar hartelijk danken voor haar trouw en inzet, haar gastvrijheid en haar originele ideeën, waarmee ze de vereniging heeft gediend. We wensen Germa het allerbeste toe. Dat betekent dat er opnieuw een vacature is ontstaan in het bestuur en **we horen graag of er leden zijn, die bereid zijn om een bijdrage aan het bestuurswerk te leveren.**

We zijn heel blij dat de werkgroepen goede en trouwe coördinatoren hebben. Dat betekent dat veel organisatorisch werk al binnen de werkgroepen wordt voorbereid en uitgevoerd. Zonder hun trouwe bijdrage zou in onze grote vereniging het bestuur zijn taken onmogelijk kunnen doen. We zijn deze coördinatoren dus zeer dankbaar. Neem gerust kennis van wat de werkgroepen doen op onze website www.natuurverenigingzuidwolde.nl

Verder is de afgelopen tijd veel te bespreken geweest rondom de WBTR. Dat zijn nieuwe wettelijke regelingen die gaan om veilig financieel beheer binnen stichtingen en verenigingen. Het bestuur heeft enkele nieuwe afspraken gemaakt over betalingen.

Ook hebben we vooruitgekeken naar de vormgeving van activiteiten in verband met ons jubileum in 2023. De nadruk zal liggen op een vlinderproject voor de basisscholen en een project over de begraafplaats van Zuidwolde

Namens het bestuur Joop Verburg

Contact en overleg met de gemeente

De afgelopen periode heeft de vereniging op diverse terreinen contact met de gemeente De Wolden gehad en overleg gevoerd. Ik wil ze even op een rij zetten.

1. In het voorjaar is het rapport bomen en landschap afgerond, waarbij de NVZ in de voorbereidingscommissie deelnam. Het rapport is nog niet definitief in de raad behandeld en wij hopen dat de aanbevelingen worden overgenomen waardoor het landschap in onze gemeente beter beschermd is.
2. Bij een ontwerpvoorstel voor ecologisch bermbeheer is onze vereniging gevraagd om mee te praten over de meest kansrijke bermen om die ecologisch te gaan beheren. In het overleg is aangedrongen op doorgaande lijnen van zuidoost naar noordwest zodat verplaatsing van allerlei organismen zonder grote barrières kan plaatsvinden. Het uiteindelijk plan had onze instemming en gelukkig is dat door raad ook zo aangenomen.
3. Het ecologisch beheer voor het gebied van het Vlinderommetje is opnieuw voor 4 jaar in handen gegeven van Mekologisch beheer, het bedrijf van Jaap en Dorien Mekel die al jaren op zeer deskundige en trouwe manier dat gebied ecologisch onderhouden. Wij zijn daar zeer gelukkig mee.
4. Mede op basis van informatie uit onze vereniging over aantallen vlinders en sluipwespen (de natuurlijke vijand) is ook in 2021 besloten om geen gif te gebruiken voor de bestrijding van Eikenprocessierupsen. Hoe minder gif hoe beter!
5. Op dit moment is er nog overleg tussen verschillende partijen (waarbij ook NVZ) over de aanleg van een losse fietsbrug over de N48 bij Linde. Wij pleiten daarbij voor zo min mogelijk verstoring van het ecoduct en we vertrouwen op goede keuzen.

Joop Verburg namens bestuur NVZ

Schoolkinderen in de Vlindertuin

Vandaag juni kwam een groep van 28 leerlingen van de Heidevlinder (basis-schoonklas van meester Bert Hilferink) naar de Vlindertuin. Joop Verburg vertelde aan twee groepen waarom de Vlindertuin er is en hoe het leven van vlinders er uit ziet. Daarnaast werd er gekeken naar het insectenhotel, waar de metselbijen, maar ook metselwespen in het hotel en ook in het demonstratiekastje hun broedcellen maken. De bijen verzamelen stuifmeel voor hun larven en de wespen vangen rupsen om hun larven te voeden. Een van de kinderen vond op het fietspad een supergrote rups van de Wilgenhout-rupsvlinder. Eerst griezelden zij er van maar later vond iedereen hem prachtig. De kinderen hielden de fietsers tegen om te zorgen dat hij niet overreden zou worden. Het verhaal over de vlinders was een beetje droevig omdat er vrijwel geen vlinder te zien was ondanks het warme weer. De kinderen wilden wel weten hoe dat kwam en ze wisten er ook best veel van.

Joop Verburg

Werkgroep jeugd

Al vanaf het begin van onze vereniging is jeugdwerk een van de belangrijkste taken geweest. Talloze schoolkinderen hebben in bijna 50 jaar deelgenomen aan de nestkastroutes en ook heel veel kinderen hebben meegedaan aan andere activiteiten zoals nestkastbouw en uilenballen uitpluizen etc. We beschouwen het als verlies dat we die activiteiten al twee jaar lang niet hebben kunnen uitvoeren. We zijn vast van plan om daar in 2022 weer mee aan de gang te gaan en we hopen dat

Schoonklas bij het insectenhotel

Grote rups van de Wilgenhoutrupsvlinder

Nestkastjesroute

het ook bij een nieuwe start op veel belangstelling mag rekenen. Carl Maurits zal het samen met Albert Heere op gaan zetten en op de scholen bekend maken, maar dat kan alleen met voldoende vrijwilligers die de routes willen lopen met de kinderen.

In 2021 hebben we besloten om in plaats van de nestkastroutes toch iets te doen voor de scholen. We hebben mede dankzij subsidie van het Prins Bernhard Cultuurfonds (ook fonds voor natuur!) 7 camera's met WIFI die passen in een nestkast, aan te schaffen. Voor elke basisschool in Zuidwolde en omgeving één.

Albert Dragt bouwt de nestkasten met camera

Albert Dragt heeft alle kastjes gemaakt. Het heeft heel veel moeite gekost aan Jan Mager en Philip de Brabander om die camera's aan het werk te krijgen, zodat in de klassen beeld van de eigen nestkast rechtstreeks te zien zou zijn. Voor het afgelopen broedseizoen was het te laat, maar we hopen dat komend jaar alle klassen van hun eigen broedsel (wanneer de mezen maar mee willen werken!) kunnen genieten.

Hoezeer dit in de behoefte van kinderen voorziet blijkt elke keer weer wanneer er groepjes kinderen bij de Vlindertuin komen om te zien wat er voor bijzonders te beleven valt. Zo kwam een stel kinderen bij het bijenhotel kijken. Joop vertelde over wat de bijen daar doen en ze waren heel aandachtig. Een van de meisjes vertelde dat ze zoveel van vogels hield en dat ze pas een Lepelaar had gezien en heel veel Aalscholvers en ook nog een Karekiet. Hij bedacht hoe jammer je is dat we al twee jaar geen nestkastroute konden doen. Hij meende er goed aan te doen om deze kinderen toch wat jonge vogels te laten zien. Bij de Vlindertuin hangt een spreuwenkast waarin hij wel wist dat er jongen in zaten. Die heeft hij voor ze opengemaakt en het was prachtig om te zien hoe verrukt ze waren.

Kinderen met jonge spreuwen

Helemaal, toen een van hen even een jonge Spreeuw vast mocht houden. "Hij stinkt wel erg", zei de jongen; "het zal wel een mannetje zijn!!"

Carl maurits

Zwaluwtal op zonne-energie

In 2010 bij de aanleg van het Vlinderommetje in de huidige vorm kregen we een grote subsidie van TeNNet. Omdat we veel dingen als vrijwilliger zelf deden, kwamen de kosten lager uit en hadden we zoveel geld over dat we een zwaluwtal hebben aangeschaft en geplaatst in Middelveen. Destijds was dat het gebied met de meeste Huiszwaluwnesten. (het resterende geld is overgeboekt naar het wandelnetwerk) Na 10 jaar was er helaas nog nooit gebruik gemaakt van de til. We hoorden van de mogelijkheid om een geluidapparaat op de til te monteren die werkt op Zonne-energie. In samenwerking met IVN Hoogeveen hebben we -met subsidie van het Prins Bernhard Cultuurfonds- dit apparaat aangeschaft

en Jan Mager, Philip de Brabander en enkele andere vrijwilligers hebben het gemonteerd. Helaas heeft dat ook in 2021 niet geleid tot broedgevallen. We hopen maar op de toekomst....

Jan Mager

Jan Mager plaatst lokgeluidenapparaat op de zwaluwtal (foto Philip de Brabander)

Broedresultaten 2021 Torenavalkenkasten, IJsvogelwand Takkenhoogte en Oeverzwaluwwand Takkenhoogte en Veeningerplas

Torenavalkenkasten

In de torenvalkenkast op Stiggeltie is ook in 2021 weer gebroed. Er zijn vijf jongen uit het ei gekropen, waarvan er drie (in juli) zijn uitgevlogen.

Torenavalk bij Stiggeltie (Frits Kruizinga)

In de in maart van dit jaar vervangen torenvalkenkast aan de Steenbergerweg is dit jaar nog niet gebroed. Vaak duurt het één tot enkele jaren, voordat een nieuwe kast in gebruik wordt genomen; dat was ook op ecoduct Stiggeltie het geval.

IJsvogelwand Takkenhoogte

In de IJsvogelwand Takkenhoogte is dit jaar niet gebroed. De vorstperiode aan het einde van de winter heeft veel slachtoffers onder de IJsvogels veroorzaakt. In februari 2022 wordt de wand weer opgeknapt. Dit is hard nodig is, want de Schotse Hooglanders hebben pal boven de wand zodanig huisgehouden dat een deel van de wand is verzakt.

Oeverzwaluw wanden Takkenhoogte en Veeningerplas

Net als in 2020 is ook dit jaar niet gebroed in de Oeverzwaluw wand Takkenhoogte. In het voorjaar zijn wel Oeverzwaluwen nabij de wand gezien, maar er zijn dit jaar geen broedpogingen ondernomen. Er zijn zelfs geen graafpogingen geweest, wat in 2020 nog wel het geval was. De oorzaken hiervan zijn niet duidelijk. Hierover vindt overleg plaats met Het Drentse Landschap.

In de Oeverzwaluw wand Veeningerplas hebben dit jaar 5-10 paar Oeverzwaluwen gebroed, ondanks dat de wand er niet op zijn best bij ligt. Door het vele graafwerk van een marter in 2020 zijn grote gaten ontstaan en daarnaast is de wand behoorlijk begroeid geraakt.

*Philip de Brabander
Reijer Römer*

Torenavalkenkast nabij oostelijk deel Steenbergerweg Zuidwolde vervangen door nieuwe kast

De Torenavalkenkast aan de oostzijde van Zuidwolde bleek kapot te zijn en bovendien was die bij verplaatsing door de nieuwe grondgebruiker naar het zuidwesten gericht. Dit jaar vanzelfsprekend dus geen broedresultaat. Wij hebben de kast hersteld en op het noordoosten gericht. Gehoopt wordt dat komend jaar de Torenavalken wel weer gebruik willen maken van deze kast. In 2021 zag Gertien Grim in ieder geval al wel dat een Bosuil regelmatig boven op de kast zat. Of dat goed of slecht nieuws is weten we nog niet. Wordt vervolgd

Met dank aan Roelof Nijboer (die tevens de foto's heeft gemaakt), Henk Hulzebosch en zijn zwager Bert Broekman, voor hun vakkundige assistentie bij het vervangen van de nestkast.

Philip de Brabander (het volledige artikel staat op onze website)

Valkenkast wordt gerepareerd (Roelof Nijboer)

Steenuilenwerkgroep

Hoe graag we ook weer samen op pad zouden willen, we moeten vaststellen dat de gezamenlijke vogelexcursies op dit moment niet te plannen zijn. Wat natuurlijk wel kan, is er zelf op uit gaan. Het voorjaar is zo'n mooie tijd om 's morgens vroeg op pad te gaan en te luisteren naar de voorjaarszang en te kijken naar al die bijzondere vogelsoorten die een voor een weer terugkomen van hun winterverblijf. Heel vroeg al de zingende Grote lijster; wat later de Blauwborst in het riet en dicht bij huis (misschien wel weln maar zijn we met verschillende groepjes meerdere keren op pad geweest voor de geluidsinventarisatie. Het resultaat was dat we dat we rond Zuidwolde op 5 verschillende plaatsen geluid hebben terug ontvangen van een steenuil. In Echten, Veeningen en Ford hebben we geen respons gekregen.

Vol goede moed zijn we vanaf eind april alle kasten gaan controleren op legfels. Veel kasten waren bewoond door spreuwen en een 5 tal kasten waren helemaal leeg. In maar 3 kas-

ten wat teleurstellend was, vonden een steenuil op eieren. Bij Broek waren 5 eieren, bij Huiskes waren ook 5 eieren en bij Veerman was een nestje met 3 eieren. Op verzoek van Hofman in de Vuile Riete zijn we ook even wezen kijken waar ook een uil op 5 eieren broedde.

Vanaf half mei hebben we de kasten waar de uilen broeden bezocht om te kijken hoe groot de jongen waren. Eind mei zijn we bij Broek begonnen om de 5 jongen te ringen. De jongen waren ongeveer 3,5 week oud. Harm Bloemhof uit IJhorst is onze vaste man die dit mag doen. Hierbij hadden we ook wat kinderen uitgenodigd. Belangrijk is dat de kinderen betrokken worden bij de natuur. Een paar weken later zijn de jongen geringd bij Veerman. Hier waren maar 2 jongen. Het derde ei is niet uitgekomen. Bij Huiskes zijn maar 2 jongen uitgekomen van de 5 eieren. Bij Hofman zijn nog 3 jongen geringd. Bij Kreuze aan de Middelveenseweg is later ook nog een broedsel waargenomen met waarschijnlijk 4 jongen. Deze

Harm Boerhof weegt de jonge uil

Bewondering voor een jonge steenuil

kast zit zo hoog dat dit niet te controleren is. Deze kast zal voor volgend seizoen lager geplaatst worden.

Tevens is er nog een fotograaf geweest uit Heerenveen die mooie foto's heeft gemaakt van de oude en jonge steenuilen bij Broek en Huiskes. Ik had deze man ontmoet op Texel waar we aan het vogels kijken waren. Hij heeft vele uren 's avonds en 's morgens

vroeg doorgemaakt in zijn schuilhutje om prachtige foto's te kunnen maken.

Al met al een redelijk broed succes dit jaar en we hopen dat de jongen van dit jaar weer wat voor uitbreiding kunnen zorgen voor het aantal steenuiltjes voor volgend jaar.

Roelof Nijboer, coördinator werkgroep Steenuilen

Dit gevoel vergeet je nooit

Een jonge Steenuil in je handen; een belevenis

Winterprogramma 2021/2022

In deze tijd van CORONA moeten alle voorgenomen activiteiten onder voorbehoud worden gezien. Bovendien willen we bij de dingen die wij wel organiseren, dat ieder zich aan de vastgestelde regels houdt.

Zaterdag 3 september 2021 Excursie naar Enbertsdijksvenen (al geweest bij uitkomen van deze Natuurgenoten)

Zaterdag 2 oktober 2021 Paddenstoelenexcursie. Start 9.30 uur bij parkeerplaats Tonckenshuys Meppelerweg 22 Zuidwolde Onder leiding van Bernhard de Vries en Joop Verburg van Natuurvereniging Zuidwolde gaan we tot ca. 12.00 uur op zoek naar paddenstoelen. Wie vindt de bijzonderste paddenstoel? Welke zijn eetbaar? Wat betekenen paddenstoelen in de natuur? En voor de kinderen is een aparte gids: Wie vindt de kleinste paddenstoel? En wie de kleurigste? Iedereen is welkom en voor koffie en thee wordt gezorgd.

Dinsdag 19 oktober 2021 20.00 uur Boerhoorn Zuidwolde: Onderweg van noord naar zuid in Zuid-Amerika In 2020 hebben Roelinda Alkema en Reinier Havinga bij de foto-avond een korte impressie gegeven van hun reis van een half jaar door heel Zuid-Amerika. Iedereen was onder de indruk van het verhaal en van de schitterende foto's. Wij hebben gevraagd of zij een uitgebreid verslag willen presenteren en dat doen zij deze avond. Iedereen is welkom en de toegang is gratis.

Zaterdag 6 november 2021 Natuurwerkdag start 9.00 uur bij de rotonde Ommerweg Zuidwolde Natuurvereniging Zuidwolde doet mee aan de nationale Natuurwerkdag in samenwerking met Landschapsbeheer Drenthe. Vanaf 9.00 uur gaan we aan de slag bij de om het heideterrein weer open te maken en opslag te verwijderen. Iedereen die mee wil doen, jong en oud, is van harte welkom. Heerlijk om samen buiten de handen uit de mouwen te steken en te zien hoe een gebied opknapt van deze onderhoudsbeurt. Wij zorgen voor gereedschap en handschoenen, maar trek zelf stevige kleding en schoeisel aan. We sluiten af om 12.00 uur met erwtensoep of vegetarische soep voor alle medewerkers

Dinsdag 30 november 2021, 20.00 uur foto- en fimavond in de Boerhoorn

Omdat ieder jaar weer blijkt hoeveel mensen hun foto's en films willen vertonen en wat een prachtige beelden er dan te zien zijn met de verhalen er bij, gaan we met deze jaarlijkse foto-avonden door. Ieder lid of iedere belangstellende krijgt de gelegenheid om een beperkt aantal (van maximaal 15 tot 20) zelfgemaakte natuurfoto's of korte filmpjes te vertonen. Eerdere avonden hebben laten zien dat er prachtige verhalen verteld worden en dat er bijzondere foto's en filmpjes te zien zijn. Opgave voor deelname aan de vertoning is vooraf nodig, Opgave via info@natuurverenigingzuidwolde.nl of telefonisch 0528-373131. Voor iedere deelnemer is maximaal 10 minuten tijd beschikbaar voor presentatie. Iedereen is van harte welkom om mee te doen of om te komen kijken en de toegang is gratis!

Donderdag 23 december vanaf 13.30 uur, Vlindertuin Zuidwolde: Winterplantenjacht Planteninstituut FLORON nodigt ons uit om weer mee te doen met de jaarlijkse planten-jacht tussen kerst en oud en nieuw. We gaan op zoek naar wilde planten die in de winter bloeien in de Vlindertuin en de Volkstuin. Iedereen is welkom vanaf 13.30 uur bij de Vlindertuin. Er wordt na afloop gezorgd voor koffie, thee en wat extra's. Graag aanmelden via info@natuurverenigingzuidwolde.nl.

Zondag 2 januari 2022 Winterwandeling, 13.15 uur: Verzamelen bij Dorpshuis De Snikke in Fort voor de Winterwandeling. Op deze eerste zondag na Nieuwjaar organiseert Natuurvereniging Zuidwolde de traditionele winterwandeling. Voor de wandeling zijn we dit jaar te gast rond het dorp Fort, waarbij de tocht o.a. over de trekpont gaat. We sluiten om ca. 15.15 uur af in dorps huis De Snikke met koffie of chocolademelk en koek. Deelnemerskosten: een vrijwillige bijdrage.

Dinsdag 4 januari 2022 Jaarlijkse activiteit voor de jeugd met pluizen van uilenballen, nestkasttimmeren etc. Boerhoorn vanaf 9.30 uur. Traditiegetrouw organiseert de Natuurvereniging Zuidwolde een morgen voor kinderen om nestkasten te bouwen, pinda's te rijgen, vetbollen te maken en uilenballen te pluizen. Alle kinderen ouder dan 4 jaar zijn welkom met ouders/grootouders. De natuurvereniging zorgt voor de begeleiding en voor gereedschap.

Dinsdag 15 februari 2022 om 20.00 uur in de Boerhoorn. Natuur in het Aosta-dal. Carl Maurits en Joop Verburg (beide bestuurslid van onze vereniging) zijn afgelopen zomer samen op vakantie geweest in het Aosta-dal in Italië. Zij laten graag zien wat een prachtig gebied dit is, hoe rustig het leven is en hoe rijk de natuur. Ze delen met u vooral de onvoorstelbare rijkdom aan vlinders. Iedereen is welkom en de toegang is gratis.

Dinsdag 15 maart 2021, Zuidwolde: werken in de Vlindertuin op het volkstuincomplex aan de Westerveldseweg

De jaarlijkse opknaptocht van de Vlindertuin begint om 9.00 uur en duurt tot ongeveer 12.00 uur. We gaan aan het werk om de Vlindertuin uit de winterrust te halen en de paden weer op te knappen etc. Handschoenen, stevig schoeisel en een hakje of schep of hark zijn handig om mee te nemen.

Dinsdag 29 maart 2021, 19.30 uur in de Boerhoorn te Zuidwolde Jaarvergadering Natuurvereniging Zuidwolde voor leden van de vereniging.

Vanaf 20.15 uur is iedereen is welkom en ook de koffie is gratis. Daarna zal René Manger een presentatie geven met foto's en films over libellen. Libellen en klimaat: Libellen zijn al minimaal 300 miljoen op onze wereld. Wat maakt deze insecten zo succesvol? De laatste decennia lijkt het klimaat te veranderen. Hoe reageert de Drentse- en Nederlandse libellenfauna hierop? In deze lezing van René Manger worden verschillende aspecten van de libellenfauna in Noordoost Nederland met eigen foto's en video's toegelicht.

Banheidelibel (Foto: Henk Bosma)

René Manger, de libellenman

Kerkuilenwerkgroep

Op 1 juli hebben wij, Piet Swierstra en Gerhard Warmink de werkzaamheden van Henk Bulder voor de kerkuilenwerkgroep overgenomen. Bij de overdracht bleek dat Henk samen met zijn vrouw de spullen uitstekend voor elkaar had en we konden dan ook direct aan de slag. Bij deze dus hartelijk dank aan de familie Bulder voor het werk dat ze de afgelopen jaren hebben gedaan. Corona heeft natuurlijk de normale inventarisatie grondig verstoord. De controle in april ging niet door en bij de tweede controle begin juli hebben we, van de 22 kasten waar we zijn geweest, in 9 kasten jongen aangetroffen. In een geval vonden de ouders de kast niet acceptabel en hebben hun nest verplaatst naar een holle ruimte tussen de balken. Het leek erop dat er eieren lagen, maar zeker weten doen we het niet. Negen broedgevallen lijkt weinig maar waarschijnlijk gaat het in

alle gevallen om een tweede broedsel en dan zijn 21 jonge uilen nog niet gek. De meeste broedsels bestonden uit een of twee jongen. De uitschieter was vijf vitale jonge uilen in het Middeleeven.

Zoals wel vaker worden kasten regelmatig in bezit genomen door hollenduiven en dat is ook in onze regio regelmatig het geval. Een kast werd gebruikt door een torenvalk, die we natuurlijk van harte z'n plek gunnen. Een kerkuil maakt zijn eigen nestmateriaal van uilenballen en na verloop van tijd kan dat een aardig dikke laag worden. Onze volgende ronde zal dan ook plaatsvinden in het najaar om, waar nodig, kasten schoon te maken. Wij danken alle kastbezitters voor hun medewerking!

Piet Swierstra en Gerhard Warmink

Gerhard warmink met jonge Kerkuil

Plantenwerkgroep

Toen eind mei de beperkingen voor covid voldoende waren versoepeld zijn we met de plantenwerkgroep van de natuurvereniging natuurlijk weer op pad gegaan. We zijn op nogal wat verschillende plekken in de buurt kilometerhokken aan het inventariseren geweest en een enkele keer hebben we een specifiek gebied gedaan. Dat was bijvoorbeeld het geval voor het natuurgebied Haardennen. Jan-Erik Plantinga heeft daarvoor een vergunning aangevraagd en hij heeft in ruil daarvoor een mooi verslag geschreven, met foto's van sieraalgen en al. Haardennen is een interessant gebied omdat het niet al te voedselrijk is, maar ook niet heel zuur.

Natuurlijk zijn er altijd een paar avonden die er bovenuit steken. Zo was het bezoek aan het hok bij Rogat zonder meer interessant door soorten als Eekhoorngras, Kleine leeuwentand en Klein timoteegras. Die avond waren er ook veel libellen en juffers te vinden, zoals de Breedscheenjuffer en de Watersnuffel. De daarop volgende week leek iets gewoner te worden, maar de verrassing was een voormalige hondencamping, die door covid inmiddels gesloten was. Ondanks de bordjes met Verboden Toegang kregen we toch toestemming om er even te gaan kijken. En het bleek een ver-

rassend soortenrijke plas te zijn met Waternavel, Blauwgras, Sterzegge en als klap op de vuurpijl ook nog Zonnedauw.

Een ander bijzondere avond was wel bij de Stapelerveldweg. Door kwel in de bodem blijven grote stukken van de slootjes naast de Reestvervangende leiding heel voedselarm, ook al liggen ze vlak naast bemeste akkers. Daar vonden we Drijvende waerweegbree (een aardig klein plantje met een driedelig wit bloempje en met Europese beschermingsstatus), verschillende soorten fonteinkruid en waterbies en zelfs Veenpluis.

De Drijvende waterweegbree kwamen we ook tegen in de Fortwijk bij Veeningen. In een daarnaast liggend slootje werden we verrast door Loos blaasjeskruid!

Zo kan iedere avond weer zijn verrassingen geven en kom je in gewone slootjes soms de mooiste planten tegen. Dat is dan ook het leuke van de excursies: samen met elkaar snuffelen wat er allemaal groeit en tegelijk de eigen kennis van planten weer aanvullen. En volgend jaar er hopelijk weer zonder beperkingen tegenaan!!

Martin Stolp, coördinator plantenwerkgroep

Plantenwerkgroep in actie

De zeldzame Drijvende waterweegbree

Japanse duizendknoop

Ruim twee jaar geleden werd ik geconfronteerd met het feit dat een vriend grond geleverd had gekregen waarin een enorme hoeveelheid wortelstokken van Japanse duizendknoop bleek te zitten. Deze plant is een exoot, heeft hier geen vijanden en breidt zich enorm en gevaarlijk snel uit. Ik heb namens NVZ gebeld en gemaild met allerlei instanties zoals gemeente, provincie, FLORON, landelijke politiek en het ministerie van landbouw. Ik werd verwezen naar de NVWA, de nationale instantie die toeziet op dit onderwerp. Tot mijn verbazing bleek de Japanse duizendknoop NIET te staan op de lijst van gevaarlijke invasieve exoten en er

viel dus weinig aan te doen. Via politieke kanalen (motie van Groen links in de Tweede kamer) is bereikt dat deze plant is toegevoegd aan die lijst (dec. 2020) Daarmee was het probleem nog niet opgelost, want er was nog niets geregeld om de verspreiding tegen te gaan. Enkele weken geleden werd ik op de hoogte gebracht van het besluit van NVWA dat Japanse duizendknoop niet meer verkocht en vervoerd mag worden (alleen voor afvoer bij bestrijding) Het was een lange procedure, maar zeer bevredigend dat dit resultaat bereikt is.

Joop Verburg

Japanse duizendknoop

Waar zijn de dagvlinders gebleven?

In mijn zakagenda's heb ik vanaf 2000 ongeveer wekelijks bijgehouden in de Vlindertuin en de directe omgeving hoeveel soorten dagvlinders daar tegelijk waren en hoeveel vlinders. Ik heb daarbij een toplijst gemaakt van de dag tussen 1 juli en half augustus waarop ik de meeste soorten en de meeste vlinders zag en dat heb ik in een excel-document vastgelegd. Daarna is er een grafiek van gemaakt met een trendlijn. Op die manier kon ik dus een aanwijzing krijgen over hoe het met de dagvlinders in de afgelopen 20 jaar in onze eigen directe omgeving is gegaan.

2015 is er tussenuitgevallen omdat wij toen juist in die periode langdurig met vakantie zijn geweest, maar de trend is duidelijk. Het aantal dagvlindersoorten is in de loop van 20 jaar met 40 % afgenomen.

Het verloop van het aantal dagvlinders dat ik bij een bezoek op een topdag in

die periode tegelijk in de Vlindertuin en directe omgeving zag, was nog veel dramatischer. De eerste jaren zag ik op die topdagen wel zo'n 200 vlinders tegelijk in de Vlindertuin rondwarren. Mijn vrouw Corrie zegt vaak: "In die tijd was er een wolk van vlinders om je heen". De laatste jaren moeten we genoeg nemen met maximaal 10 á 15 dagvlinders tegelijk. Dat betekent een trendmatige afname van ruim 90%. Voor alle duidelijkheid: het heeft niets met de Vlindertuin zelf te maken want die is al die jaren min of meer gelijk gebleven.

Wanneer bezoekers van de Vlindertuin vragen hoe dat komt, vraag ik meestal, wat ze er zelf van denken. Al gauw komen dan woorden als gif en ammoniak boven. Ook klimaat verandering wordt wel genoemd. Dat is niet gek, want we zien de laatste jaren vaker zuidelijke soorten zoals Keizersmantel, Scheefbloemwitje, Koninginnenpage en vorig jaar voor het eerst de Kleine parelmoervlinder en dit jaar de Grote vos in de Vlindertuin. Maar de grootste afname zit in de groep die we boerenlandvlinders noemen. Soorten die in kruidrijk grasland en wegbermen supergewoon waren, zijn nu zeer beperkt aanwezig of zelfs geheel verdwenen zoals de Argusvlinder.

Er zijn soorten die het goed blijven doen zoals Citroenvlinder en Oranjetipje, maar vreemd is weer dat een soort als de Kleine vos -echt een vlinder van tuinen, die bij tientallen op een Vlinderstruik kon zitten- de afgelopen paar jaar bijna helemaal verdwenen is. Als oorzaak wordt genoemd dat de poppen zich bij een te hoog gehalte aan stikstof in de Brandnetel (voedselplant van de rupsen) niet tot vlinder kunnen ontwikkelen. Het is geen vrolijk stuk geworden, maar het geeft wel alle reden om op allerlei manieren te proberen deze trend te stoppen en om te buigen.

Joop Verburg

De Vlindertuin in 2021

Ondanks alle beperkingen in 2021 is het werk aan de Vlindertuin doorgegaan. In maart werden snippers geleverd door de gemeente, -waarvoor weer hartelijk dank- en met een beperkt aantal vrijwilligers is het toch gelukt om de tuin weer op orde te brengen. Het werk op de eerste dinsdagmorgens van de maand is eenmaal niet doorgegaan. Alle andere keren hebben we samen gewerkt om de tuin mooi te houden. Dat is ook gelukt en we hebben van talloze bezoekers complimenten gekregen dat het er zo mooi uitzag. Wel werden vaak de vlinders gemist, maar het weer was ook lang niet altijd gunstig. Over de afname van vlinders hoeven we het dan nog niet eens te hebben. Er waren ook lichtpunten.

Grote vos, 33e dagvlinder in de Vlindertuin

Bijzonder was de waarneming van de Grote vos in het voorjaar. Dat was de eerste keer dat we deze vlinder in de Vlindertuin zagen en daarmee de 33e soort dagvlinder ooit. Wat ik zelf bijzonder vind is, dat de meeste bloei in de Vlindertuin door het jaar heen van wilde planten komt. Ik schat dat er wel meer dan 100 soorten wilde planten in de Vlindertuin staan. Dat zijn tenslotte de planten waar insecten uit onze omgeving het eigenlijk van moeten hebben. Daarmee wordt het een bijzondere voorbeeldtuin: Het hele jaar

bloeiend en vooral met bloemen van onze omgeving. Natuurlijk zijn ook planten aangeplant. Wildemanskruid bloeide prachtig in het voorjaar. Ook de Erysimum bloeide weer erg mooi en veel wilde bijen kwamen er op af, maar in de loop van dit jaar zijn de oude planten toch doodgegaan. Het is heel leuk om te kijken naar de voorkeur van insecten voor bepaalde planten.

Heidi Scheper aan het voorjaarswerk in de Vlindertuin

De Aardbeiganzerik bloeit erg vroeg en trekt dan direct bijen zoals het Roodgatje en de Geelschouderwespbij. De overvloed aan Guldenroede staat er vooral voor de Sleedoornpage, maar tot nu toe hebben we die dit jaar nog niet gezien. De Wilgenroosjes trekken ook allerlei bezoekers maar de Lapse behangersbij is wel bijzonder op deze wilde plant gesteld. Die haalt niet alleen stuifmeel en nectar maar gebruikt ook het blad. Uit het blad worden ovaaltjes gesneden die als behang in de broedcellen worden aangebracht. Je kunt het allemaal in de Vlindertuin zien gebeuren. Er zijn plussen en minnen. Dit jaar slechts 1 Landkaartje maar wel weer wat Kleine vossen die 2 jaar weggebleven zijn. Er was meer

dan ooit bezoek van de Koninginnenpage. Een bijzondere dag was 21 juli toen ik tegen alle trends in ineens 15 soorten dagvlinders zag en een aantal vlinders meer dan 50. Het geeft aan dat we niet alles verloren hebben en dat onze moeite niet voor niets is. Ik wil alle helpers hartelijk danken en wie mee wil doen mag zich opgeven via info@natuurverenigingzuidwolde.nl.

Joop Verburg

Lapse behangersbij op Wilgenroosje

In Uffelte de Rouwmantel

In Uffelte woont een van onze leden Gerard Mulder. Hij leeft mee met onze vereniging en wanneer hij kan, doet hij met verschillende werkgroepen mee. Hij stuurde een bericht over wel zeer bijzondere waarnemingen in zijn omgeving. Hij schrijft:

Een bijzondere waarneming op 25 april waarvoor ik de credits moet geven aan mijn vrouw Janneke, die er dagelijks in de nabije omgeving op uit trekt. Zo ook dit keer. Zij zag op een pad een Rouwmantel zitten en zette hem op de foto. Gerard J.F. Mulder

De Rouwmantel is echt een superzeldzame dagvlinder, die in Drenthe de afgelopen 10 jaar pas voor de 2e keer gemeld wordt waarbij de eerste keer zonder bewijs. In de 10 jaar daarvoor zijn alleen in topjaar 2006 10 waarnemingen geweest maar verder ook maar 2 incidentele waarnemingen. Kortom zeer bijzondere ontdekkingen van de familie Mulder. Later in het jaar kwamen er meer meldingen waaruit we concluderen dat er een kleine invasie van Rouwmanels is in 2021. JV

Rouwmantel (Janneke Mulder)

Dagvlinders in Kerkenveld

Martin Beekwilder uit Kerkenveld stuurde een bericht uit Kerkenveld n.a.v. het bericht over de topdag in de Vlindertuin. Martin fotografeerde voor de Vlindertelling een aantal dagvlinders en daar zaten wat leuke details bij. Hij zag veel Atalanta's (soms wel 10-12 op een struik) en Citroenvlinders. Ook Bruine zandoogjes waren aanwezig. Dankzij de foto van een witje konden we vaststellen dat ook in Kerkenveld het Scheefbloemwitje aanwezig is. De zwarte vlek aan de vleugelpunt loopt ver naar beneden (zoals bij een Klein geaderd witje) maar er zijn geen grijze aders op de onderkant van de vleugels te zien. Mooie foto's en mooie waarnemingen.

JV

Het Vlinderommetje

Afgelopen half jaar is veel werk verzet zodat de prachtige wandelroute rond Zuidwolde van 7,5 km nu uitgebreid is tot 10 km. U als wandelaar heeft keuze in de lengte, de oorspronkelijke 7,5 km, of met de extra lus 10 km, of alleen de nieuwe lus 4 km.

Het extra deel loopt in zuidelijke richting vanaf de Middelveenseweg weg naar twee stukken natuur op de Middelveense Kaamp. De familie Buning heeft deze beschikbaar gesteld. De route loopt terug via de Ekelenbergweg en Turflaan naar de Ekelenberg. Hier sluit deze bij de Slagendijk weer aan op de bestaande route.

De stukken land op de Middelveense Kaamp zijn ontdaan van alle door ontginning verkregen grondlagen en terug gebracht tot de oorspronkelijke structuur. Nu heringericht met waterpartij, inheemse plantensoorten en houtwallen is de oorsprong mooi zichtbaar.

Bruin zandoogje, (ondanks 2 witte stipjes is oogvek) (Foto: Martin Beekwilder)

Plaatsing bord nieuwe lus bij de splitsing in Middelveen. en ALbert Dragt)

De komende jaren zal dit alleen maar mooier worden en huisvesting van vele soorten mogelijk maken.

Dankzij diverse subsidies was de realisatie ook financieel haalbaar. Onder andere route palen en borden, banken en informatie panelen konden zo betaald worden.

De uitvoering van dit plan is gerealiseerd met de inzet van vele vrijwilligers van de werkgroepen Vlinderommetje, de landschapsbrigade en vele anderen.

Belevenissen bij het Vlinderommetje

Vanaf de eerste aanleg is het Vlinderommetje een populaire wandelroute geweest. Zo druk belopen als corona-2021 is de route nog nooit geweest. Ook van de nieuwe lus aan de zuidkant wordt druk gebruik gemaakt. Allerlei mensen hebben geholpen bij de realisatie. Daarover kunt u informatie lezen op onze website bij werkgroep Vlinderommetje. We zijn alle helpers, steun- en subsidieverleners zeer dankbaar.

Groene zandlooper

Bij het nieuwe gedeelte is al van alles te beleven. We spraken al over de Kleine plevieren en de Mandarijnen in Natuurlijk Zuidwolde, maar er is altijd wel wat moois te zien. Zandloepkevers in de nieuwe natuurgebieden en prachtige pollens Paardenbloemen

Een ieder die zich hiervoor ingezet heeft wordt bij deze nogmaals hartelijk bedankt.

Uit de vele vragen die we krijgen van geïnteresseerden en reacties van wandelaars blijkt dat de wandeling zeer gewaardeerd wordt door Zuidwoldigers en wandelaars uit de wijde omgeving.

Jaap Vliegenthart, coördinator werkgroep Vlinderommetje

waar Honingbijen stuifmeel komen halen. In het gebied van de Ekelenberg worden de weilanden van Hans Haar nog beter ingericht en bloemrijk gemaakt. Leuk is dat de Lelietjes der dalen die ontzien zijn bij de aanleg van het pad, prachtig gebloeid hebben. Ook dit jaar zijn in de laaggeplaatste mezenkasten weer jonge vogels uitgebroed en uitgevlogen. Bij Idylle aan de oostkant is het water nog steeds vervuild al is de oorzaak nu wel gevonden en het

Honingbij haalt stuifmeel bij Paardenbloem

probleem opgelost door de gemeente. Het zal heel lang duren voor alles weer schoon is. Niettemin zagen we langs de paden heel veel prachtig bloeiende planten. Knolsteenbreek, twee soorten Sleutelbloem, Grote kattenstaart, Grote pimpinel, Grote centaurie en ook

dit jaar weer enkele orchideeën; het vormt samen met al die klavertjes en rolklavers en talloze andere grotere en kleinere bloemen een bont beeld van kleuren en vormen. Bij Idylle valt nog meer te beleven want langzamerhand beginnen de vruchtdragende heesters en bomen goede vruchten te geven: Frambozen, appels, mirabellen, prui-

De Lelietjes-van-dalen staan mooi in bloei langs Vlinderommetje

Idylle in volle bloei

Nachtvliners

Ook voor de nachtvlinerswerkgroep was 2021 een moeizaam jaar. De geplande avonden zijn alleen in zeer klein verband doorgedaan en zonder verder publiek. Je merkt dan goed dat er minder onderling verband is en dat is jammer. De nachtvlinersaars hebben wel wat individueel gedaan en gewerkt aan de inventarisaties voor de toekomstige nachtvlinersatlas van Drenthe. Die atlas betreft alleen de macro-nachtvliners (in Drenthe zo'n 800 soorten. Wel zagen we van verschillende soorten de rupsen. Dat is

men, mispels; voor de liefhebber is er veel te snoepen. Op de noten moeten we nog wel een paar jaar wachten. Een wandeling langs het Vlinderommetje is zo veel meer dan even de benen strekken. Het is een ontdekkingstocht waar veel te beleven valt.

Jaap Vliegthart

In de lage nestkastjes bij de rotonde zijn weer mezen uitgevlogen

Herfstframbozen bij Idylle

Rups gamma-uil

niet zo gemakkelijk want ze weten zich goed te verbergen. Soms door een schutkleur en anderen door zich overdag te verstoppen.

Rups van de Gepluimde spanner

De rups van de Gamma-uil is voorbeeld van een rups die qua kleur bijna niet te ontdekken is in het groen. Ook de spanrups van de Gepluimde spanner is moeilijk te vinden. Wel is hij herkenbaar aan de "stekel" op het achterlijf. Veel opvallender is de rups van Bont schaapje, die Johan van Arragon stuurde.

Theo Bakker

Rupsje van de Roze purpermot

Rupsje van de grijsrupsurpermot

Rups van Bont schaapje (Johan van Arragon)

Naast de macro's komen ook veel micro-nachtvlinersoorten voor. Dat zijn er wel bijna 1500. Daaronder is een aantal zogenaamde Purpermotten: Purpermotten zijn micro-nachtvliners. Ze zijn minder dan een centimeter groot. Hun leven als rups is bijzonder, want de meeste soorten leggen eitjes op de Berkenblad. Ben van As uit Assen legde mij uit waar je naar moet kijken. De rupsjes die uit de eitjes ko-

Rupsje van de Variabele purpermot

Tussen de haren op mijn arm zit een purpermot

men eten de bladgroenkorrels tussen de boven- en onderlaag van het blad. Daarbij maken ze een blaasvormige holte (een mijn) aan de rand van het blad. Wanneer je het blad tegen het licht houdt, kun je zien wat voor rups er in zit. Ik heb "voor onderzoek" bij de Vlindertuin gezocht naar die mijnen en al snel had ik drie soorten gevonden. De Roze purpermot (met vrij egale doorzichtige rupsjes), de Variabele purpermot (met karakteristieke zwarte vlekjes achter de kop) en de Grijsrupsurpermot. De zwarte draadjes die je ziet zijn allemaal poepjes die de rups-

jes in de mijn achterlaten. Later verpoppen ze en komen er purpermotten uit.

Wat betreft de Eikenprocessierups heb ik in het voorjaar doorgegeven dat er ook in maart en april heel veel sluipwespen op de lichtval afkwamen. De gemeente heeft niet met gif bestreden, alleen bij zwembaden en schoolpleinen de nesten weg laten zuigen. Over het algemeen zijn er in 2021 weinig klachten geweest. Wij zijn blij met deze ontwikkeling.

Joop Verburg

Steun voor Bijenprojecten

Wij hebben onlangs subsidie ontvangen van Provincie Drenthe voor een bijenproject. Dat gaat vooral om directe beschermingsmaatregelen zoals de plaatsing van nieuwe insectenhôtels langs het Vlinderommetje, de aanleg van geschikte plekken voor zandbijen in de vorm van zandafgravingen en stijlwallen en de aanleg van bloemenweiden. Wij zijn heel blij met deze toekenning.

Komend jaar 2022 willen we net als in 2020 een bijencursus opzetten, die opnieuw bestaat uit een drietal lesavonden, enkele buitenexcursies en nu aangevuld met een workshop bouwen van insectenhôtels. Dankzij de cursus in 2020 is de kennis over de wilde bijen enorm toegenomen en veel deelnemers van de cursus van toen zijn actief in hun eigen omgeving aan de gang gegaan met verbeteringen ten behoeve van bijen. Langs het Vlinderommetje en met name bij de Vlindertuin ontdekken we dat de toegenomen belangstelling voor de natuur (wonderlijk genoeg mede dankzij corona) veel belangstelling opwekt om meer over

dit onderwerp te weten. Over de cursus volgt in het najaar meer informatie.

Onze penningmeester Geert Smid heeft bij zijn huis aan de Willem Moesweg onlangs een fraai zelfontworpen insectenhotel gebouwd en direct al zagen we de Rosse metselbijen dankbaar gebruik maken van de nieuwe nestelmogelijkheid.

Geert Smid bij zijn zelfontworpen insectenhotel. Moesweg

Zandbijwaaiertje op Vroege zandbij

Af en toe komen heel onverwachte dingen op je pad. Dat pad van mij was in het vroege voorjaar: Kijken naar dagvlinders, nachtvlinders, wilde bijen en andere insecten. Ik was bij het insectenhotel bij de Vlindertuin om foto's te maken van wilde bijen. Ik zag Honingbijen en verschillende soorten wilde bijen vliegen op de wilgenkatjes en op de eerste bloempjes van de Sleedoorn en ik zag de allereerste metselbijen rondvliegen bij het insectenhotel. Ik maakte een foto van een zandbij op een wilgenkatje en ik zag op het achterlijf twee aparte vleugeltjes. Ik had ooit wel eens gelezen over een parasiet -het zandbijwaaiertje- die zich ophoudt in en bij het achterlijf van een zandbij. Het lukte om meer foto's te maken vooral omdat de bij zo vriendelijk was om op mijn vinger, waarmee ik het takje stilhield, te klimmen. Daarna begon de zoektocht. Zoeken naar het verhaal over deze parasiet en over de zandbij zelf. Ik geef hier maar een korte weergave, maar het is allemaal

even interessant.

Het zandbijwaaiertje is een bijzonder insect van slechts een paar millimeter groot. Alleen het mannetje heeft vleugels en wanneer die uitsluit uit de pop uit het achterlijf van een bij, leeft hij slechts enkele uren. In die tijd moet hij een vrouwtje vinden en haar bevruchten. Hij vindt haar waarschijnlijk door geurstoffen die het vrouwtje afgeeft. De vrouwtjes verblijven ook na de ontpopping tussen de segmenten van het achterlijf van een zandbij. Eigenlijk is het alleen een zak met eieren, waarbij alleen het kopborststuk tussen de achterlijfsegmenten van de bij uitsteekt. Het vrouwtje maakt ook een hormoonachtig stofje dat de bij beïnvloedt en trager maakt. Zou dat niet zo zijn, dan zou het Zandbijwaaiertje de bij nooit kunnen benaderen. Na de bevruchting ontwikkelen zich de larven in het bijenlichaam. Wanneer de bij een bloem bezoekt laten de larven zich op de bloem vallen. Zij wachten af tot er een andere bij van het soort waar zij

Vroege zandbij met zandbijwaaiertje

bij horen, langskomt en hechten zich daaraan vast en liften mee naar het nest. Daar dringen zij naar binnen in het lichaam van een larve. Dan begint de cyclus opnieuw. Het lijkt allemaal gruwelijk, maar zowel gastheer tegen wil en dank als parasiet zijn onderdeel van een groot geheel waarin orde is en evenwicht.

De determinatie van zandbijen is al heel lastig en zandbijwaaier-tjes blijken ook uit een groot aantal verschillende soorten te bestaan. Ik heb daarom bij diverse deskundigen nagevraagd om welke soorten het hier gaat en heb uiteindelijk te horen gekregen dat het gaat om de Vroege zandbij (*Andrena praecox*) en het Zandbijwaaier-tje (bij Vroege zandbij) de *Stylops praecocis*. Op de foto's zie je de vleugels van het parende mannetje op het achterlijf van de bij. Op eerdere foto's vond ik ook

het vrouwtje van een Zandbijwaaier-tje. De gele kop steekt uit tussen de achterlijfsegmenten. Er is nog veel te ontdekken over het leven van deze bijzondere parasieten.

Joop Verburg

Meidoornzandbij met vrouwtje van een Zandbijwaaier-tje

Vreemd bezoek in nieuwe demonstratiekast voor bijen

Het nieuwe model bijenkast dat dit jaar in de tuin hangt levert verrassende bezoekers op. Naast Tronkenbijen en enkele andere nog niet geïdentificeerde bijensoorten zitten er ook metselwespjes in. In 1 gang zijn allemaal rupsen verzameld door een Muurwesp. Die verlamt de rupsen, legt er een eitje bij en metselt een muurtje. De larf eet de rupsen op en daarna verpopt hij: volgend jaar een nieuwe Muurwesp. In een ander kanaal zaten allemaal korreltjes die leken op graszaad of zo, maar dichtbij kijkend werd duidelijk dat er allemaal kleine spinnetjes zijn, verzameld door een andere wespensoort: de Pottenbakkerswesp. Die verzamelt een aantal kleine spinnen en legt er een eitje bij en metselt van zand en klei een muurtje. De larve eet eerst de zachte achterlijven op en daarna de hardere delen. Bijzonder om dat alle-

maal te kunnen bekijken.

Nog weer later zag ik nog kleinere zwarte korreltjes in een andere gang. Bij sterke vergroting bleken het zwarte luizen te zijn. Die waren gevangen door een Bladluisevanger (ook een soort wesp) die op soortgelijke manier een eitje legt en een muurtje aanbrengt. fascinerend.....

Joop Verburg

Allemaal kleine spinnetjes met een larve van de Pottenbakkerswesp

Mieren

Het grote werk van de Kale rode bosmier

In het Steenberger Oosterveld vind je met name in de sparrenbossen her en der grote mierenhopen. Koepelnesten heten ze. Wanneer je bij deze nesten staat raak je diep onder de indruk van wat deze kleine insecten met elkaar voor elkaar brengen. Ze leven letterlijk met elkaar voor elkaar. Al het werk is in dienst van het volk en met eindeloos geduld en precisie worden de nesten zo gebouwd dat ze precies de goede doorluchting en temperatuur hebben om alle jaargetijden te overleven en om larven groot te brengen. Er is veel te vinden over hun leefwijze, maar je hoeft alleen maar een poosje te kijken naar de mieren wanneer ze aan het werk zijn om nieuw bouw materiaal of voedsel naar de mierenhoop te brengen. Kijk eens naar de details van zo'n mier! Wat een klein maar mooi beestje en wat en ijver om een stukje hout mee te slepen over alle hobbels in het terrein en over dat hele oerwoud dat de mier op zijn weg tegenkomt. Stel je

Koepelnest van kale rode bosmieren

Mier sleept aan dode Grijze zandbij

zelf eens voor dat je een boomstam over een afstand van 10 km door een braamstruweel naar huis zou moeten brengen. En dan nooit opgeven! Zo iets.....

Bloedrode roofmier

Op dezelfde dag zag ik in het Steenberger Oosterveld een Bloedrode roofmier die bezig was om een dode Grijze zandbij naar zijn nest te slepen. Deze roofmieren bouwen geen grote koepelnesten maar ze bouwen nesten tegen stobben of graven die uit in de grond. Bij deze mieren is iets bijzonders aan de hand. Om het werk te verlichten overvallen ze soms andere mierenkolonies en ze nemen dan alle poppen mee naar hun eigen nest. De werkmieren die daar uit komen gebruiken ze als "slaven", die mee moeten helpen om voedsel te verzamelen en de larven te verzorgen. In de natuur is niets te dol.... zeker niet bij mieren.

Joop Verburg

Rode bosmier zeult met een stammetje

Bloedrode roofmier

Eten en gegeten worden

Eind augustus liep ik over het Steenberger oosterveld. Mij viel het enorme aantal gaatjes op de zandige plekken op. De meeste waren van zandloopkevers die in ongekende aantallen aanwezig waren. Andere hoopjes waren van zandbijen, maar ook een flink aantal was van wespesoorten. De opvallendste wesp was de Bijenwolf. Ik zag er nog nooit zó veel. Tientallen Bijenwolven waren op zoek naar prooi om die vervolgens in hun zelfgegraven holletje naar hun larven te brengen. Ik kon een foto maken van een Bijenwolf met een gevangen Honingbij tussen zijn poten.

Verder zag ik een zeer merkwaardig insect; oranjebruin, groot, veel uitsteek-

Bijenwolf met Honingbij als prooi

sels en zo gek dat je niet weet waar de kop en de kont zit. Het ging om de Hoornaarroofvlieg. De naam geeft al aan dat het om een groot beest gaat. Twee Hoornaarroofvliegen waren aan het paren. Daar was helemaal geen chocola van te maken, zoals je zelf op de foto wel kunt zien. Wel lukte het om een foto te maken van de Hoornaarroofvlieg met als prooi een Doodgraver. Dat is een keversoort die helpt bij het opruimen van dode dieren, door ze te begraven en er eitjes op te leggen. De larven eten dan van het begraven dier. De natuur is een cascade van eten en gegeten worden.

Joop Verburg

Parende Hoornaarroofvliegen

Hoornaarroofvlieg met prooi (Doodgraver)

Spiegeltje, spiegeltje.....Goudwesp

Wanneer ik door de ogen van de schoonheidsspecialist naar Goudwespen kijk, vind ik dit een van de mooiste insecten die ik ken. Er zijn wel 40 soorten die allemaal op elkaar lijken, maar hun kleurenpracht is indrukwekkend. Ze zijn klein -ongeveer een centimeter groot- maar hun metallic-kleuren glanzen je rood, geel, blauw en groen in de ogen. Zo mooi als ze lijken, zo braaf zijn ze niet, want het zijn parasieten. Ze wachten vooral bij insectenhôtels tot metselbijen of metselwespen (ook wel muurwespen genoemd) een nest klaar hebben en een eitje hebben gelegd. Voordat het kamertje dan dichtgemetseld wordt legt de Goudwesp gauw een eitje in het nest. De larf van de Goudwesp eet de larf van de bij of de wesp op en consumeert daarna de voedselvoorraad in de broedcel. We vinden dat misschien wreed, maar het

Goudwesp bij insectenhotel

hoort allemaal bij het natuurlijk evenwicht. Ik noem het dan ook niet meer een bijenhotel maar een insectenhotel en daar hoort deze absolute schoonheid ook bij.

Joop Verburg

Baby-dassen

Henk Boelen vond op 8 april op zijn dagelijkse wandeltocht waarbij hij in en rond Zuidwolde zwerfvuil meeneemt, twee dode baby-dassen. Ze lagen in de sloot naast de Steenbergerweg dicht bij de rotonde richting de N48. Leden van de dassenwerkgroep zijn op de hoogte gesteld en Frits Kruijsing en Hero Moorlag hebben er alles aangedaan om op te sporen hoe die beestjes daar gekomen zijn. Het lijkt onmogelijk dat zulke jonge dieren daar op eigen kracht zijn gekomen. Dat wijst haast op de conclusie dat onverlaten een burcht hebben open gespit en de dassen hebben weggehaald en gedood. Wie doet nu zo iets???? Frits en Hero hebben de hele omgeving afgezocht, wat wordt bemoeilijkt door het feit dat in het Schoolbos westelijk

en oostelijk van die weg enorm veel bomen zijn gekapt waarbij al het afvalhout is blijven liggen. We kunnen niet anders concluderen dat iemand ze van elders hier in de droge sloot heeft gedumpt. Triest!!!

JV

Baby das (foto: Henk Boelen)

Landschapsbrigade Zuidwolde (Werkgroep Landschapsbeheer)

Sinds 2018 is onder de vlag van de Natuurvereniging Zuidwolde een nieuwe werkgroep actief met de naam 'Landschapsbrigade Zuidwolde'. De landschapsbrigade verricht in samenwerking met Het Drentse Landschap en Landschapsbeheer Drenthe kleine onderhoudswerkzaamheden in de natuur- en het landschap rondom Zuidwolde.

De vrijwilligersgroep is van september tot half maart elke woensdagochtend tussen 9.00 en 12.00 aan de slag. De activiteiten zijn gevarieerd, zoals het verwijderen van jonge boompjes van heidevelden in Steenberger Oosterveld, het dunnen in singels en bosranden en het opknappen van wandelpaden rondom het Zwarte gat. Tevens helpt de vrijwilligersgroep bij diverse onderhouds- en snoeiwerkzaamheden rondom het Vlinderommetje in Zuidwolde. Het beheerwerk vindt plaats op

terrein van Het Drentse Landschap, de gemeente en terrein van particuliere grondeigenaren. Landschapsbeheer Drenthe biedt de brigade ondersteuning en zorgt voor gereedschap voor de vrijwilligers.

Zin om mee te helpen

Op dit moment bestaat de landschapsbrigade uit 6 enthousiaste vrijwilligers. Als groep kunnen we nog versterking gebruiken. U bent van harte welkom. Lijkt het u leuk om eens kennis te maken en mee te helpen in de brigade? Neem dan contact op met Bert Snippe voor aanmelding als lid van de brigade, de Natuurvereniging Zuidwolde en meer informatie:

Bert Snippe, coördinator landschapsbrigade
landschapsbeheer@natuurvereniging-zuidwolde.nl
06-54256270

Palen worden geplaatst bij de nieuwe lus

Afscheid van Roel Metselaar

Een van de helpers van het 1e uur was Roel Metselaar. Roel is tevens webmaster van de vereniging. Roel en Esther (lid van de nachtvlinderwerkgroep) zijn inmiddels verhuisd van Nieuwlande naar een nieuw land: Hongarije !!

Roel Metselaar op de laatste werkdag bij het Zwarte gat.

Het jammer is dat zij niet meer direct met het natuurwerk mee kunnen doen. Het geluk is dat Roel nog steeds en nu vanuit Hongarije op voortreffelijke manier onze website beheert en dat Esther regelmatig beelden stuurt van de prachtige natuur daar. Bij zijn af-

scheid van de werkgroep landschapsbeheer is Roel uitbundig bedankt en is hem een passend geschenk gegeven.

Esther en Roel tussen de verhuisspullen

Wij wensen Esther en Roel een heel mooie toekomst in Hongarije. JV

Landschapsbeheer

Ecoduct Suthwalda blijft ook over het eerste halfjaar van 2021 bekeken een zorgenkindje, i.t.t. ecoduct Stiggeltie

De eerder signaleerde trend van een afname van de geregistreerde passages in de loop van de jaren op ecoduct Suthwalda en een toename op ecoduct Stiggeltie (Zie Natuurgeluiden 62), is duidelijk te zien in de cijfers over het eerste halfjaar van 2021. In onderstaande tabel is dit weergegeven.

Totalen van de geregistreerde passages van Ree, Haas, Vos, Das en Steenmarter in eerste halfjaar 2021:

Ecoduct Suthwalda Ecoduct Stiggeltie		
1e halfjaar 2020	176	581
1e halfjaar 2021	104	792

In het eerdergenoemde overzicht van 2020 is aangegeven wat mogelijke oorzaken zijn van de geleidelijke achteruitgang van de passages op ecoduct Suthwalda.

De waterpoelen aan de voet van de ecoducten vallen elk jaar snel droog. Daarom zal Het Drentse Landschap de poelen gaan uitdiepen. In de poel van Stiggeltie heeft dit jaar een tweetal

grote karpers vrolijk rondgezwommen, maar zijn inmiddels weer verdwenen. Het kan niet anders dan dat de twee karpers in het voorjaar door iemand in de poel zijn uitgezet. Ze horen op zo'n plek niet thuis en vormen een groot gevaar voor de andere kleinere dieren die in de poel leven. Wellicht vormden de karpers een makkelijke prooi voor o.a. reigers, omdat de poel vrij klein en ondiep is.

Namens de Werkgroep Ecoducten, Philip de Brabander, Reijer Römer,

Jaap Vliegenhart

Zwarte reegeit met kalfje

Zorgzaamheid

Pim Huiskes en de jonge Steenuil

Bij het ringen van de Steenuilen viel me op met hoeveel zorg de handen van Jan Huiskes om de jonge Steenuil lagen en hoe met even grote zorg en aandacht het handje van zijn kleinzoon Pim naar de Steenuil toeging. We hebben zoveel zorg te bieden over de natuur. De biodiversiteit, de aarde is ons aller werelderfgoed. Daar moeten we met elkaar voor zorgdragen. Voor mij staan deze handen symbool voor die taak.

Joop Verburg

Natuurgenoten is een uitgave van de Vereniging voor
Natuurbescherming Zuidwolde en Omgeving.
www.natuurverenigingzuidwolde.nl